GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX:

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 216. *Vinerĭ, 26 Septemvre (8 Octomvre.)* 1886.

NOU ABONAMENTŬ
la
„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu I Octomvre 1886 st. v., se va începe **unŭ nou abonamentŭ**, la care invitămŭ pe toţĭ onoraţii amicĭ şi sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Preţulŭ Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ **3 fl.**
„ şése „ 6 „
„ unŭ anŭ 12 „

Pentru România şi străinătate:

pe trei lunĭ **10 francĭ**
„ şése „ **20** „
„ unŭ anŭ **40** „

Abonarea se póte face mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate postale.**

Abonaţilorŭ de păn'acum li-se recomandă a însemna pe cuponŭ numĕrulŭ fâşiei sub care au primitŭ ḍiarulŭ.

Domnii ce se vorŭ aboná din nou sĕ binevoéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arĕta şi posta ultimă.

Administraţiunea.

Braşovŭ, 25 Septemvre 1886.

Când firulŭ telegraficŭ ni-a comunicatŭ cuprinsulŭ rĕspunsului ministrului-preşedinte Tisza la interpelările ce i s'au adresatŭ în cestiunea bulgară, amŭ ḍisŭ, că acestŭ rĕspunsŭ face asupra nóstră impresiunea, că d-lŭ Kalnoky cu politica sa a întratŭ într'o înfundătură de unde nu mai póte eşi. Amŭ susţinutŭ totŭ atuncĭ, că accentuarea deosebită a tractatului de Berlinŭ în aceste momente dovedesce, că înţelegerea dintre cele trei împĕrăţii departe de a fi perfectă, nu esistă de locŭ în cestiunea bulgară şi amŭ adausŭ, că Austro-Ungaria pare a fi în neputinţă de a striga adĭ unŭ veto Rusiei, ér d-nii Kalnoky-Tisza ne mângăiă cu speranţe privitóre la desvoltarea independentă a popórelorŭ din Balcanĭ şi la împiedecarea protectoratului rusescŭ asupra Bulgariei.

Părerile aceste ale nóstre au fostŭ întemeiate. Acésta o putemŭ vedé din modulŭ cum este interpretatŭ şi criticatŭ discursulŭ d-lui Tisza de foile oficióse din Viena şi Berlinŭ. Câtŭ pentru ḍiaristica rusécă sciamŭ dinainte că ea se va pronunţa defavorabilŭ asupra lui.

Ḍiarulŭ rusescŭ „Novosti“, care găsesce, că discursulŭ d-lui Tisza e provocătorŭ adauge: „Décă *faptele* bărbaţilorŭ de statŭ din Ungaria arŭ urma sĕ fiă în acordŭ cu *vorbele* lorŭ, atuncĭ soluţiunea pacĭnică a cestiunei balcanice va fi imposibilă“.

Pentru ca însĕ lucrurile sĕ nu ajungă aşa departe, ca faptele sĕ corĕspundă vorbelorŭ, ingrijesce principele de Bismarck şi este fórte caracteristicŭ pentru alianţa, ce a legat'o acestŭ cancelarŭ cu monarchia nóstră, décă foile germane, în faţa declamaţiunilorŭ înfocate şi a sbuciumărilorŭ din dieta ungară, susţinŭ, că „alianţa cu Germania dă Austro-Ungariei tăria de a ţiné în frêu politica rĕsboinică şi periculósă a Ungurilorŭ.“

Organulŭ principalŭ alŭ cancelarului germanŭ „Norddeutsche Allg. Ztg.“, cântă pe aceeaşĭ córdă, când le spune Ungurilorŭ, că alianţa austro-germană a fostŭ încheiată între monarchĭ şi nu între parlamente şi că numai în acésta constă garanţia duratei ei.

Cu alte cuvinte li se spune Ungurilorŭ, că ei de geaba strigă şi ameninţă în parlamentŭ, căcĭ monarchii vorŭ face totŭ numai ce li se pare lorŭ mai bine şi mai cu socotélă.

Pressa ungurécă găsea, că declaraţiunea d-lui Tisza cuprinde şi o ameninţare seriósă, în paragiulŭ unde e vorba de împiedecarea protectoratului orĭ şi cărei puterĭ asupra Bulgariei.

Nicĭ acéstă bucuriă însĕ n'au voitŭ sĕ li-o lase foilorŭ maghiare oficioşii din Viena. Organulŭ ministrilorŭ de esterne şi de rĕsboiŭ, „Fremdenblatt“, s'a grăbitŭ a reduce preţiósa ameninţare a d-lui Tisza la adevĕrata ei valóre scriindŭ că „Austro-Ungaria trebue sĕ recunóscă faptulŭ, că Rusia are unŭ interesŭ îndreptăţitŭ la desvoltarea lucrurilorŭ în Bulgaria şi că sêmţulŭ naţionalŭ rusescŭ nu mai póte sĕ fiă indiferentŭ faţă cu sórtea Bulgariei.“

Indată ce i se recunósce Rusiei îndreptăţirea de a se interesa în modŭ deosebitŭ de sórtea Bulgariei se recunósce în principiu şi protectoratulŭ Rusiei asupra acestei ţĕrĭ. Şi aşa susţinŭ foile rusescĭ, că acestŭ protectoratŭ nu e decâtŭ unŭ echivalentŭ pentru consimţirea Rusiei la ocuparea celorŭ douĕ provincii turcescĭ de către Austro-Ungaria.

Acum se vorbesce de-o conferinţă séu de unŭ congresŭ, care sĕ se ocupe cu cestiunea bulgară. Resultatulŭ ni-lŭ putemŭ închipui dinainte. Elŭ de sigurŭ nu va scóte monarchia nóstră din înfundătura. în care au băgat'o guvernele ei, carĭ nu sciu, orĭ nu potŭ face ca faptele sĕ fiă în acordŭ cu vorbele lorŭ.

Crisa bulgară.

— Se vorbesce prin cercurile politice serióse din Pesta că puterile vorŭ avea sĕ se ocupe cu unŭ proiectŭ de conferinţă pentru aplanarea cestiunei bulgare. Décă propunerea pentru convocarea unei atarĭ conferinţe e făcută deja séu cine o fi luatŭ iniţiativa, acésta nu e cunoscutŭ. Se mai discută în multe părţĭ părerea că presenţa Regelui Milanŭ la Viena şi perspectiva d'a petrece şi în Pesta e de óreşĭ care însemnătate pentru aplanarea cestiunelorŭ ce suntŭ la ordinea ḍilei.

— In declaraţiunile d-lui Tisza ḍiarele rusescĭ vĕdŭ încuragiare a regenţilorŭ bulgarĭ ca sĕ se opuiă la cererile rusescĭ. »Nu e esactŭ, ḍice *„Nowosti“*, că interesele Austriei reclamă o federaţiune a statelorŭ balcanice independente, căcĭ atuncĭ Austria ar trebui sĕ dea imediatŭ o autonomiă politică Bosniei şi Herţegovinei şi sĕ se abţiă de la orĭ-ce amestecŭ în Serbia. Discursulŭ ar fi şi ostilŭ Rusiei, de óre-ce elŭ combate dreptulŭ Rusiei, protectoratulŭ asupra Bulgariei, cu tóte că acesta nu e decâtŭ unŭ echivalentŭ pentru consimţĕmêntulŭ tacitŭ alŭ Rusiei la posesiunea provincielorŭ turcescĭ de către Austria. Tocmai acésta ar fi provocătorŭ. Décă faptele ómenilorŭ politicĭ ai Ungariei ar fi în acordŭ cu vorbele lorŭ atuncĭ o soluţiune pacĭnică a cestiunei bulgare ar deveni imposibilă.«

— *„Neue Freie Presse“* crede că generalulŭ Kaulbars vré sĕ provóce incidente spre a face necesară o ocupaţiune.

— *„National Zeitung“* observă la discursulŭ d-lui Tisza: „Décă Ungurii întrébă supĕraţĭ, că ce le folosesce alianţa germană, li se póte rĕspunde forte bine: ea dă Austro-Ungariei razimulŭ necesarŭ, spre a ţiné în frîu perniciósa politică rĕsboinică a Ungurilorŭ, care ar voi sĕ prăvălécă monarchia în aventurĭ unde n'ar avea aliaţĭ, ci ar face numai treburile Angliei şi la care nu se potrivescŭ nicĭ înprejurările naţionalităţilorŭ Ungariei, nicĭ ale Cislaitaniei.«

— *„Fremdenblatt“* ḍice: »Regenţa bulgară îşĭ îndeplinesce cu abilitate sarcina grea d'a manţiné liniştea, respectândŭ pe puterĭ şi basându-se pe legalitate; dér atitudinea generalului Kaulbars la meetingŭ şi călĕtoria lui nu suntŭ de natură a aduce o împăcăciune. Plenipotenţiarii suntŭ pretutindenĭ acreditaţĭ pe lângă guverne, ér nu pe lângă mulţime. Orĭ-ce guvernŭ are dreptulŭ sĕ considere negocierile începute cu mulţimea ca o violare a autorităţii lui. Décă Rusia vrea sĕ reuşească, trebue ca generalulŭ Kaulbars sĕ se conformeze stipulaţiunilorŭ tractatului din Berlinŭ“

— *„România liberă“* scrie: »Avemŭ scirĭ positive, cum că Radoslavov, prim-ministrulŭ Bulgariei, stăruindŭ pe lângă Kaulbars, agentulŭ Rusiei, ca alegerile sĕ se facă la termenulŭ hotăritŭ de consiliulŭ ministerialŭ, Kaulbars i'ar fi rĕspunsŭ următórele: Ei bine, atuncĭ şi eu voiu aduce 40,000 de alegĕtorĭ!

„Telegrafulŭ“ primesce din Sofia următórele scirĭ: »Au sositŭ în capitala Bulgariei maiorĭ şi coloneĭ, carĭ vorŭ constitui consiliulŭ de rĕsboiu, ce va judeca pe oficerii trădătorĭ. Edificiulŭ şcólei militare este păḍitŭ de sentinele şi nimenĭ n'are voiă sĕ se apropie de elŭ. Starea de asediu urméză. La orele 9 stradele suntŭ păḍite de soldaţĭ.“

Tisza judecatŭ de Kemeny.

Intr'o scrisóre adresată alegĕtorilorŭ sĕi, fostulŭ ministru de comunicaţiune Kemeny scrie despre ministrulŭ Tisza astfelŭ:

Acceptŭ pe Colomanŭ Tisza ca conducĕtorulŭ meu politicŭ. Se póte, ce e dreptŭ, că *eu nu-lŭ considerŭ ca pe unŭ mare spiritŭ organisatorŭ séu administrativŭ*; dér în totŭ casulŭ îlŭ ţiu de unŭ oratorŭ escelentŭ în desbaterĭ, de unŭ conducĕtorŭ de partidă estraordinarŭ de dibaciu. Aceste calităţĭ însĕ suntŭ pretutindenea căutate şi în orîce altŭ statŭ i-arŭ puté asigura orĭ când o însemnată posiţiune; dér la noi ele suntŭ de nepreţuitŭ. Cine putea ţiné unită partida guvernamentală cu o aşa mână de ferŭ, ca elŭ? Se póte — folosindu-mĕ de cuvintele şi icóna vechei fabule — că elŭ nu este nicĭodată unŭ *ochiulŭ boului* (o pasĕre), dér este câte-odată unŭ *cocostârcŭ ca rege alŭ bróscelorŭ*; cu tóte astea noi, carĭ suntemŭ mai sancvinicĭ, tocmai de unŭ astfelŭ de conducĕtorŭ politicŭ avemŭ nevoiă. Faţă cu atacurile, adeseorĭ furtunóse şi nu totdéuna line, uneorĭ elocvente şi nu rareorĭ invenţióse, elŭ, cu concepţiunea sa totdéuna gata de luptă, liniştită, tréḍă, cu puterea sa d'a fi totdéuna la loculŭ sĕu, conduce pe aderenţii sĕi nu numai la victoriă materială, ci şi morală. Resultatele sale dobêndite până acum ne îndreptăţescŭ a admite, că cu acelaşŭ succesŭ va lucra şi mai departe. Crisele multe ministeriale le considerŭ ca desavantagióse afacerilorŭ publice; disolvarea partidei liberale séu guvernamentale însĕ o declarŭ ca directŭ fatală pentru ţéră.

Deórece eu credŭ, că actuala partidă guvernamentală sub conducerea lui Tisza mai curêndŭ oferă ţĕrii nóstre posibilitatea d'a se desvolta sigurŭ şi neconturbată, vréu sĕ rĕmânŭ şi mai departe în acéstă partidă şi acceptŭ şi pe viitorŭ conducerea lui Tisza.

Afacerea Herbert-Christen-Komjathy.

Panică sensaţiune a produsŭ în cercurile deputaţilorŭ scirea, că deputatulŭ Bela *Komjaty* pentru interpelarea sa făcută în privinţa *afacerei Herbert-Christen* a fostŭ provocatŭ la duelŭ de toţĭ membrii tribunalului de onóre alŭ divisiei militare 32. In şedinţa dela 4 Octomvre nu se vorbea în culoarele camerei decâtŭ de acéstă afacere.

»Fără sĕ socotimŭ de motivate espresiunile peste mĕsură aspre, întrebuinţate de Komjathy spre a'şĭ întemeia interpelarea, fără sĕ contestămŭ dreptulŭ singuraticilorŭ d'a cere satisfacţiune pentru astfelŭ de ofense personale, ce potŭ obveni în camera deputaţilorŭ, unde respectivii nu se potŭ apĕra — ḍice „Neues Pester Journal“ — cu tóte astea distinşĭ membri ai camerei, alŭ cărorŭ simţŭ pentru regulele cavalerismului nu se póte trage nicĭdecum la îndoială, 'şĭ-au esprimatŭ părerea, că provocarea unui deputatŭ, — pentru cuvintele sale esprimate într'o şedinţă publică, — de către o întrégă corporaţiune ar însemna a restrînge în modŭ simţitorŭ libertatea cuvêntului în parlamentŭ şi a face imposibilă critica activităţii instituţiunilorŭ şi a corporaţiunilorŭ publice. Deórece casulŭ concretŭ din vorbă, precum auḍimŭ, se află în stadiulŭ d'a se pertracta pe calea tribunalului de onóre, eventualŭ pe cale cavalerécă, părerea generală a fostŭ, că trebue sĕ se aştepte descurcarea acestei afacerĭ şi numai atuncĭ camera deputaţilorŭ póte lua posiţiune în privinţa principiară, spre a înlătura pe viitorŭ repeţirea ăstorfelŭ de casurĭ. E probabil, că spre scopulŭ acesta presidiulŭ va fi rugatŭ la timpulŭ potrivitŭ, a soroci o şedinţă închisă a camerei.

Inrudirea dinastiei germane cu cea italiană.

Cu tóte desminţirile, foile italiane aducŭ din nou scirea, că prinţulŭ moştenitorŭ se va căsĕtori cu o fiică a prinţului de corónă germanŭ. Ḑiarulŭ „Caraffo‘ din Neapole scrie:

„Se pretinde, că visita prinţului de corónă germanŭ în Italia, afară de importanţa-i politică, stă în legătură şi cu proectulŭ unei căsĕtorii a fiicei a doua a prinţului cu prinţulŭ de corónă alŭ Italiei. Se ḑice, că consiliulŭ de miniştri a discutatŭ propunerea şi a consimţitŭ pe deplinŭ. Regina Victoria, împĕratulŭ Wilhelm şi prinţulŭ Bismarck ar fi vaforisândŭ căsĕtoria proectată, exprimându-şĭ deplina lorŭ aprobare în terminĭ fórte cordialĭ şi măgulitorĭ pentru Italia. Prinţulŭ italianŭ, cu ocasiunea ultimei sale călĕtorii, a visitatŭ familia prinţului de corónă germanŭ şi a fostŭ primitŭ de ea fórte cordialŭ. Se mai asigură, că în curêndŭ va fi o întâlnire a părechei princiare germane cu regele Umberto şi că cea dîntêiu va visita Roma érna viitóre.“

O telegramă din Roma cătră »Corriere del Mattino« repetă scirea de mai susŭ. Décă se va face acéstă căsĕtoriă, ar fi pentru prima dată, că o princesă protestantă întră în relaţii de înrudire cu Casa Savoya.

SCIRILE ḐILEI.

O telegramă din *Pesta* spune, că s'a produsŭ prin sferele cărmuitóre în privinţa situaţiunei esteriόre unŭ curentŭ fórte puternicŭ pentru *înlăturarea rĕsboiului de tarife cu România.* Se pare chiar că contele Kalnoky ar fi lucratŭ în acestŭ sensŭ pe timpulŭ ultimei sale presenţe în Pesta şi că guvernulŭ ungurescŭ ar fi chiar dispusŭ, cu tótă atitudinea contrarie a ministrului de comerciu, d'a da ascultare propunerilorŭ contelui Kalnoky.

—x—

Sub titlulŭ »Particularismus‘ începŭ a publica în *Pesta* deputatulŭ Iuliu *Horvath* o lucrare, în care tratéză cestiunea naţionalităţilorŭ, precum şi cestiunea politică şi economică din Ardealŭ. Au apărutŭ până acum douĕ broşurĭ, prin carĭ autorulŭ arată mare nemulţumire faţă de guvernulŭ actualŭ, a căruia politică de până acum ḑice că fu basată tocmai pe slăbiciunea şi nedestoinicia statului ungurescŭ. „Ellenzék“ salută apariţiunea acestei lucrărĭ cu fórte mare bucuriă, şi ḑice că până acum numai elŭ a fostŭ care de şése anĭ luptă cu credinţă pentru causa cestiunei ardelenescĭ.—Vorbă sĕ fiă, pare că guvernulŭ nu susţine pe şoviniştii ardelenĭ pe sub mână.

—x—

Rabinulŭ Evreilorŭ din *Szabadka* voise ḑilele aceste sĕ predice în sinagogă nemţesce. Abia începuse însĕ rabinulŭ sĕ predice şi Evreii nemulţumiţĭ începură a murmura demonstrativŭ, ba unii din ei începură a părăsi sinagoga, aşa câtŭ rabinulŭ fu silitŭ sĕ-şĭ întrerupă predica sa. — Aşa spunŭ foile »patriotice«, care acusă indirectŭ pe rabinulŭ că nu e »patriotŭ«, fiindcă nu predică în limba »civilisatorilorŭ« Orientului.

—x—

Cu ocasiunea deschiderei noului teatru naţionalŭ maghiarŭ din *Seghedinŭ*, află »Ellenzék“, că *naţia maghiară a fostŭ rĕu compromisă,* din causă că colonelulŭ Haletzky ar fi salutatŭ pe ministrulŭ-preşedinte Colomanŭ Tisza în limba germană, ér C. Tisza i-a rĕspunsŭ deasemenea în limba germană. Acésta ḑice „Ellenzék“ că s'a întêmplatŭ chiar în Seghedinŭ, care este metropolea Ungariei de josŭ. — Bietulŭ „Ellenzék«, multe ḑile amărîte mai are şi elŭ!

—x—

In ḑilele trecute *măcelarii* din *Tĕrgulŭ-Mureşului* s'au pusŭ în *grevă* şi trei ḑile n'au vrutŭ sĕ vêndă nicĭ carne nicĭ unsóre. Causa a fostŭ ordinaţiunea oraşului, ca măcelarii sĕ taiă porcii afară din oraşŭ. Autoritatea orăşenéscă a sciutŭ face în curêndŭ ordine.

—x—

In luna lui Septemvre s'au depusŭ la *cassele din Braşovŭ* fl. 343,334.25 şi s'au ridicatŭ fl. 330,734.73.

—x—

La Vladivostok (Siberia) a sositŭ din Posnania d. Matiuşevsky, delegatulŭ bieţilorŭ *Polonĭ espulsaţĭ din Germania polonă.* Acestŭ delegatŭ caută locurile bune pentru nenorociţii emigranţĭ. Se ḑice că elŭ opinéză pentru ţera Ussuriiska. Guvernulŭ rusŭ refusă a da permisiune Polonilorŭ de a se stabili aiurea decâtŭ dincolo de munţii Uralĭ. — Sêrmanĭ Polonĭ!

—x—

Citimŭ în »Naţiunea‘: „Unŭ domnŭ, anume *Ludvig Regius,* de origine germanŭ, pripăşitŭ în *Bucurescĭ* de câţiva anĭ, dupăce mai întâiu a sciutŭ sĕ contracteze nisce credite însemnate, în calitate de comisionarŭ alŭ mai multorŭ fabrice din străinătate, a luat'o ḑilele trecute la sănĕtósa lăsândŭ în urmă-i pentru despăgubirea creditorilorŭ sĕi unŭ activŭ de.... douĕ scaune şi o masă. Şi acestŭ onorabilŭ comisionarŭ intră în rêndurile acelora ce ne discreditéză în străinătate. Tribunalulŭ comercialŭ de Ilfovŭ a fostŭ încunosciinţatŭ de acéstă dispariţiune.“

—x—

Astă séră Joi se va juca la redută *„Der Jourfix“,* comediă originală în 4 acte de Hugo Bürger. Sâmbătă pentru ântêia dată se va juca „Halbe Dichter«, cea mai nouă comediă de Rosen.

Impresiunĭ plăcute şi folositore dela Preşmerŭ.

23 Septemvre 1886 st. v.

Domnule Redactorŭ! In ḑilele 9 şi 10 de l. c. st. v. reuniunea învĕţătorilorŭ românĭ gr. or. din districtulŭ Braşovului şĭ-a ţinutŭ în opidulŭ Preşmerŭ adunarea generală de districtŭ a sa. Am participatŭ dela începutŭ la şedinţele acestei corporaţiunĭ culturale şi până la sfêrşitŭ m'am adăpatŭ de cele bune şi folositóre întêmplate cu ocasiunea acésta. Pe deoparte pertractările din şedinţe ale învĕţătorilorŭ membri, pe de alta unele lucrurĭ şi surprinderĭ neaşteptate întêmplate afară de şedinţe mĭ-au fostŭ totŭ atâtea impresiunĭ plăcute şi folositóre despre carĭ voiŭ a raporta ceva.

Conformŭ programei învĕţătorii membri ai acestei corporaţiunĭ în frunte cu preşedintele, d-lŭ directorŭ gimnasialŭ Stefanŭ Iosifŭ, au participatŭ în corpore la serviciulŭ divinŭ împreunatŭ cu parastasŭ pentru membrii decedaţĭ ai reuniunei, precum: protopresbiterulŭ Iosifŭ, preotulŭ Stefanŭ, Iónŭ etc. celebratŭ în biserica din locŭ. De aicĭ amŭ mersŭ într'una din salele de învĕţămêntŭ ale frumosului edificiu alŭ scólei române, unde a urmatŭ deschiderea şedinţei prin presidiu. In cuventulŭ de deschidere s'a spusŭ istoriculŭ acestei reuniunĭ, care e cea mai vechiă în archidiecesă, de care istoriă on. presidiu a legatŭ biografia unuia dintre membrii mai vechĭ decedaţĭ ai acestei corporaţiunĭ, fericitulŭ Ioanŭ Petricŭ, fostŭ directorŭ la una din scólele capitale din Satulungŭ (Săcele). Astfelŭ de bărbaţĭ devotaţĭ cu trupŭ şi sufletŭ scólei şi înaintărei nóstre pe acestŭ terenŭ precum a fostŭ şi directorulŭ rĕposatŭ Ioanŭ Petricŭ merită a fi reamintiţĭ din când în când urmaşilorŭ, ca sĕ le fiă lucrările lorŭ de imitatŭ acestora.

După deschiderea adunărei s'a constatatŭ numĕrulŭ membrilorŭ presenţĭ şi absenţĭ. Din tóte patru protopresbiteratele din carĭ e compusă reuniunea acésta, învĕţătorii membri s'au presentatŭ într'unŭ numĕrŭ îndestulitorŭ şi ceea ce m'a impresionatŭ mai multŭ a fostŭ, că şefii tracturilorŭ protopresbiterale înşişĭ au luatŭ parte mai multŭ séu mai puţinŭ la şedinţele reuniunei; aşa păr. protopresbiterŭ Demetriu Coltofeanu din tractulŭ Treiscaunelorŭ în fruntea învĕţătorilorŭ de sub inspecţiunea d-sale a participatŭ până la sfîrşitulŭ şedinţelorŭ, ér părintele protopresbiterŭ Ioanŭ Petricŭ din tractulŭ I şi II alŭ Braşovului şi Traianŭ Meţianŭ din tractulŭ Branului la o şedinţă a acestei adunărĭ. Am vĕḑutŭ şi preoţĭ, din carĭ unii destingêndu-se şi pe terenulŭ pedagogicŭ.

Afară de lucrările (agendele) reuniunei aşa ḑicêndŭ oficióse pertractate cu multă băgare de sémă în şedinţe, amintescŭ ca obiectŭ mai nou disertaţiunea d-lui Ioanŭ Dima Petraşcu: »Critica limbei în manualele nóstre de scólă,« prin care combate limbagiulŭ, stilulŭ şi ortografia celorŭ mai multe cărţĭ întrebuinţate în scólele nóstre. Disertaţiunea d-lui Petraşcu s'a ascultatŭ cu unŭ deosebitŭ interesŭ din partea membrilorŭ; era dorinţa sĕ i urmeze şi órecarĭ reflesiunĭ aci în şedinţă lucrărei din cestiune, însĕ scurţimea timpului cum şi îngrijirea că o critică formală totŭ nu i se putea face cu acéstă ocasiune, elaboratulŭ a rĕmasŭ sĕ se publice în fóia reuniunei „Scóla şi Familia“, unde apoi îi póte urma critica ce ar fi de doritŭ. S'a mai vorbitŭ şi despre stupăritŭ ca obiectŭ aparţinĕtorŭ grădinei scolare din partea preotului Constantinŭ Dimianŭ din Breţcu, care după cum sciutŭ este a şi începutŭ sĕ publice în fóia reuniunei cunoscinţe din acestŭ ramŭ economicŭ.

Adunarea generală a acestei corporaţiunĭ în şedinţa posmeridiană a sa dela 10 Septemvre a. c. st. v. avŭ rara fericire a saluta în mijloculŭ sĕu şi pre Escelenţa Sa Inaltpreasfinţitulŭ Archiepiscopŭ şi Metropolitŭ Miron Romanul însoţitŭ de Preacuvioşiele lorŭ Dr. Ilarionŭ Puşcariu archimandritŭ, Nicanor Frateşŭ protosingelŭ şi Rev. domnŭ Ioanŭ Popescu, profesorŭ seminarialŭ, şi alţii, carĭ cu mare atenţiune au ascultatŭ raportulŭ specialŭ alŭ comitetului centralŭ asupra temei pertractate în despărţeminte *„Disciplina în şcólele poporale şi mijlócele positive de a o susţinea“*, cetită de membrulŭ şi redactorulŭ Iónŭ Dariu.

Escelenţa Sa Archiepiscopulŭ nostru, care tocmai acum călĕtorea prin ţéra Bârsei în afacerĭ canonice, înţelegêndŭ de adunarea reuniunei învĕţătorescĭ, ce se ţine în Preşmerŭ, a binevoitŭ dela Branŭ a veni de-adreptulŭ la Preşmerŭ ca sĕ ne cerceteze. Aci a fostŭ primitŭ de poporŭ în frunte cu preoţii localĭ Alexe Frateşŭ şi George Ludu, ornaţĭ bisericesce, şi de representanţii Saşĭ ai opidului Preşmer, apoi de întrégа corporaţiune învĕţătorésca în frunte cu preşedintele ei d-nulŭ Stefanŭ Iosifŭ, directorŭ gimnasialŭ. Escelenţa Sa a cercetatŭ biserica română, a rostitŭ unŭ cuvêntŭ pastoralŭ poporului, a cetitŭ molitva de deslegare la mormêntulŭ rĕposatului preotŭ de acolo Nicolae Frateşŭ, a trasŭ apoi, dupăce a cercetatŭ reuniunea, la casa parochului localŭ Alexe Frateşŭ, de unde după o óră a plecatŭ la Săcele.

Primirea învĕţătorilorŭ în opidulŭ Preşmer a fostŭ din tóte punctele de vedere dintre cele mai bune. Comitetulŭ parochialŭ, bravii preoţĭ şi învĕţătorĭ de aicĭ, lăsândŭ la o parte orîce afacere pentru sine, au îngrijitŭ ca noii óspeţĭ sosiţĭ din tóte părţile sĕ nu sufere de nicĭ o scădere. Cuartirele erau designate, salele de învĕţămêntŭ ale şcólei, unde sĕ se resolve afacerile reuniunei, curăţite, aerisate şi chiar decorate, preparativele pentru alimentare la hotelulŭ localŭ făcute etc. etc. aşa că nu rĕmase nimicŭ de doritŭ.

FOILETONŬ.

Moţii şi Istrienii

II.

Unele particularităţĭ limbistice în graiulŭ poporului munţilorŭ apusenĭ,

de *G. CANDREA**).

Limba română, ce rĕsună adĭ de pe buzele a 12 milióne de Românĭ, deşi trecută prin atâtea furtune seculare, abstracţiune făcêndŭ de unele diferinţe accidentalĭ, proprii tuturorŭ limbilorŭ, 'şĭ-a păstratŭ constituţiunea şi caracterulŭ sĕu atâtŭ de uniformŭ în tóte părţile locuite de Românĭ, încâtŭ cu dreptŭ se póte numi: *una şi aceeaşĭ limbă nedespărţită.*

La acéstă uniformitate a limbei nóstre, escluḑêndŭ zelósa şi tradiţionala alipire a Românului cătră limba sa, fără îndoială a contribuitŭ multŭ limba bisericéscă. Esceptiune dela acésta face numai limba Românilorŭ din Macedonia, Mesia, Tracia, Epirŭ şi Albania, precum şi acelorŭ din Istria, carĭ, din causa unorŭ particularităţĭ, se potŭ considera ca *dialecte* ale limbei române.

Décă cu tóte aceste aflămŭ unele micĭ abaterĭ în graiulŭ nostru românescŭ, din unŭ ţinutŭ faţă de altŭ ţinutŭ românescŭ, acésta este a se ascrie influenţelorŭ externe şi împrejurărilorŭ locali sub carĭ s'a desvoltatŭ limba ţinutului respectivŭ. Aşa bunăóră, unde Românii suntŭ în mase mai compacte, precum în jurulŭ Blajului, Bistriţei, Orăştiei, Sebeşului, Sibiiului, Făgăraşului şi Braşovului, acolo graiulŭ românescŭ a rĕmasŭ mai intactŭ de ingredienţe străine. Peste totŭ putemŭ afirma, că limba poporului săsescŭ în mijloculŭ cărora, cu o mică escepţiune, petrecŭ Românii din ţinuturile de mai susŭ, n'a avutŭ nicĭ o influinţă stricăciósă asupra desvoltărei graiului românescŭ; fiă că Românulŭ avea antipatiă faţă de acestŭ dialectŭ stricatŭ nemţescŭ şi se potrivea mai puţinŭ cu firea şi vorbirea lui, fiă încă şi din motivulŭ prin care acestŭ poporŭ cerca în tóte referinţele sociale, economice şi industriale a se esclude şi separa de Românĭ. Şcóla germană n'a pututŭ sĕ lase decâtŭ prea puţine urme şi aceste numai în vorbirea *foştilorŭ grăniţerĭ*, carĭ erau ţinuţĭ a frecuenta şcoala.

Din contră, graiulŭ Românilorŭ din acele părţĭ, unde petrecŭ împreună cu Ungurii séu în nemijlocita apropiere cu dênşii este mai puţinŭ curatŭ. Dovadă despre acésta este graiulŭ Românilorŭ de pe lângă Cluşiu, Gherla, Deva, Hunedóra, şi părţile carĭ se mărginescŭ cu Ungaria, cum suntŭ unele ţinuturĭ din munţii apusenĭ.

Românii din Secuime aprópe mai toţĭ 'şĭ-au perdutŭ limba lorŭ românéscă, ér vorbirea acelora de pe la Satmarŭ, Baia-Mare, Careii-Marĭ, Oradia-Mare, Beiuşŭ şi alte părţĭ din Ungaria e tare stricată. Unele frase din aceste din urmă ţinuturĭ ne vorŭ arĕta în de ajunsŭ starea tristă în care în ḑiua de adĭ se află limba nóstră.

Aşa Românulŭ-sătmărénŭ, Ungaria, ḑice: *a venyit árvizul şi nyia dus boroşhordaiele* = a venitŭ povoiulŭ şi ne-a dusŭ buţile de vinŭ; *mergemŭ pe drumŭ kerestul* = mergemŭ peste drumŭ; *unde sĕ ne tălăluimŭ* = unde sĕ ne întêlnimŭ; *hai sĕ băsăduimŭ* = aide sĕ vorbimŭ

Nu se póte nega că şi în ţinuturile transilvane înşirate mai susŭ suntŭ multe cuvinte străine mai cu sémă maghiare; ceea ce e a se atribui stărei asupritóre sub care Românulŭ a gemutŭ până mai ierĭ alaltăierĭ; căcĭ nefiindu-i permisŭ a cerceta şcóla, graiulŭ şi respective limba a trebuitŭ sĕ sufere în desvoltarea sa, ér dênsulŭ pentru a-şĭ puté esprima tóte trebuinţele vieţei, carĭ cu timpulŭ s'au înmulţitŭ, a trebuitŭ sĕ împrumute dela cei mai de aprópe de elŭ şi în casulŭ nostru dela Ungurĭ.

Multe din aceste cuvinte străine şcóla cu timpulŭ le-a înlocuitŭ prin altele mai potrivite; multe însĕ au rĕmasŭ întrupându-se aşa ḑicêndŭ în limba nóstră, căcĭ nu-i mai este iertatŭ nicĭ şcólei sĕ le dea afară, décă voesce sĕ nu ne despartă de poporŭ.

Cu cuvintele împrumutate, nolens volens, dela conlocuitorii noştri Ungurĭ, a trecutŭ totodată şi modulŭ esprimărei în vorbirea nóstră, care a rĕmasŭ permanentŭ până în ḑiua de astăḑĭ, aşa d. e. consonantele *t, g, n,* urmate de vocale sună pururea ca consonantele ungurescĭ *ty, gy, ny;* asemenea *d* urmatŭ de vocala *i* séu *e*

*) Aci lasŭ sĕ urmeze observaţiunile asupra graiului din munţii apusenĭ întocmai aşa cum ni le-a comunicatŭ d-nulŭ Candrea. **Teofilŭ Frâncu.**

O distracţiă plăcută a causatŭ corporaţiun;i învĕţătoresci şi poporului preşmereanŭ *„teatrulŭ de diletanţi“* de timpuriu arangeatŭ la iniţiativa d-lui George Ludu, preotŭ şi învĕţătorŭ, spriginitŭ de colegii sĕi Irodionŭ Frateşŭ şi George Şurariu — din partea »scólei adulte“ a junimei ţĕrane din Preşmerŭ Meritele corpului didacticŭ dela scóla română din Preşmerŭ cu desvoltarea însuşirilorŭ frumóse şi la partea adultă a poporului românŭ din locŭ nu se potŭ trage la îndoélă, după ce mai în totŭ anulŭ tinerimea adultă se scie presenta societăţei culte cu câte ceva nou. Mai anii trecuţi junimea română din Preşmerŭ cânta în patru vocĭ cântările (rĕspunsurile) liturgice în biserică, acum iată-o aceea şi pe scenă— cea mai practică scólă a limbei şi a nobilitărei simţului de totŭ ce e bunŭ şi frumosŭ. Piesele representate au fostŭ: *Mare lucru e scóla,* scenă socială cu cântece şi declamaţiunĭ, acum pentru prima dată representată în Preşmerŭ, şi *Cinel-Cinel,* comedie cu cântece într'unŭ actŭ de V. Alesandri. Amêndouĕ piesele au fostŭ cu deplinŭ succesŭ representate. Intre persónele diletante amintescŭ pe d-na Maria Ludu, carea multŭ a contribuitŭ la reuşita acestui teatru diletantŭ moralminte şi materialminte. Venitulŭ curatŭ a fostŭ destinatŭ pentru scopurĭ de binefacere

In amêndouĕ ḑile ale adunărei generale a reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ din districtulŭ Braşovului în hotelulŭ localŭ a fostŭ prândŭ comunŭ alŭ membrilorŭ unde asemenea s'a întăritŭ simţulŭ de convenire în asemenea întrunirĭ. Adunarea generală a acestei corporaţiunĭ pe anulŭ viitorŭ a fostŭ invitată la Feldióră.

Unulŭ din cei de faţă.

Ultime scirĭ.

Orchanie, 5 Octomvre. Generalulŭ Kaulbars a sositŭ erĭ séră la Orchanie la 9 óre. A fostŭ primitŭ de o deputaţiune a locuitorilorŭ cu strigăte de: „Trăiască Impĕratulŭ“! „Trăiască Bulgaria independentă“! Apoi deputaţiunea explică generalului că populaţiunea are încredere în patriotismulŭ regenţei şi că rógă pe Impĕratŭ sĕ priméscă data alegerilorŭ stabilită de acésta pentrucă e urgentŭ sĕ se alégă unŭ prinţŭ şi sĕ pedepséscă culpabilii. Generalulŭ se neliniştesce de starea recoltelorŭ şi a impositelorŭ, apoi dete locuitorilorŭ motivele pentru carĭ Impĕratulŭ consideră ca imposibilă viitórea întrunire a marei adunărĭ, din causa lipsei de candidatŭ, a cărui alegere e reservată Europei, de unde prima necesitate de a întârḑia data alegerilorŭ. Elŭ îşĭ termină alocuţiunea strigândŭ: Trăiască Bulgaria! Cu tótă ruperea negociărilorŭ între consulatulŭ Rusiei şi guvernŭ, asupra celorŭ douĕ punte carĭ facŭ obiectulŭ neînţelegerei, se constată cu tóte astea o órecare slăbire. Se liberéză puţinŭ câte puţinŭ ofiţerii compromişĭ în lovitura de Statŭ, după promisiunile făcute de guvernŭ.

Berlinŭ, 5 Octomvre. „Gazeta Germaniei de Nord“, combătêndŭ pe „Pester Lloyd“, care continuă a considera alianţa cu Germania din punctulŭ de vedere alŭ unei supunerĭ absolute intereselorŭ Ungariei, ḑice: Garanţia duratei unei alianţe constă în aceea, că acéstă alianţă a fostŭ încheiată între monarchĭ şi nu între parlamente. Germania are trebuinţă de asigurarea că raporturile cu streinătatea suntŭ independente de schimbările ce suferŭ maiorităţile parlamentelorŭ.

Sofia, 5 Octomvre. — Se consideră prin cercurile diplomatice că décă alegerile s'ar face cu 8 ḑile mai târḑiu de câtŭ data fixată de guvernŭ acésta ar micşora încordarea raporturilorŭ dintre Rusia şi Regenţa şi ar evita mai cu sémă incidentele ce s'ar putea produce la Rusciucŭ şi Varna, unde generalulŭ s'ar găsi de sigurŭ Dumineca viitóre, ḑiua alegerilorŭ. Se speră că guvernulŭ va consimţi a accepta acéstă amânare, décă e cerută în modŭ oficialŭ de Rusia, ceea ce ar fi póte punctulŭ de plecare alŭ unei înţelegerĭ mai depline.

Viena, 5 Octomvre. Clubulŭ austro-ungarŭ a presintatŭ Camerei deputaţilorŭ unŭ proiectŭ de lege ce crează Camere de lucrătorĭ, cu o organisaţiune conformă Camerilorŭ de comerciŭ. Aceste Camere de lucrătorĭ vor trebui sĕ numéscă 9 deputaţĭ în Reichsrath.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

SOFIA, 7 Octomvre. — Guvernulŭ a hotărîtŭ sĕ renunţe la amânarea alegerilorŭ. *Alegerile se vorŭ face necondiţionatŭ Dumineca viitóre.*

Se vorbesce, că generalulŭ *Kaulbars nu se mai reîntórce în Sofia, ci plécă în Rusia.*

MADRIDŬ, 7 Octomvre. — Din causa demisiunei ministrului de rĕsboiu şi de marină, a isbucnitŭ o crisă de cabinetŭ. Starea de asediu s'a ridicatŭ ne'ntârḑiatŭ. Pedépsa cu mórte a oficerilorŭ revoluţionarĭ s'a schimbatŭ în închisóre pe viéţă.

A şésea tragere la sorţĭ publică

a scrisurilorŭ fonciare de 6% ale *Institutului de creditŭ şi de economii „Albina“* a urmatŭ *în 1 Octomvre 1886* în presenţa Domnului notarŭ reg. publicŭ, Dn. *Gabrielŭ Zágoni,* şi a doi membri ai comitetului de supraveghiare alŭ institutului. S'au trasŭ în valórea totală de *53,300 fl.* următorii numerĭ:

à fl. 100: Nr. 12, 15, 19, 52, 56, 57, 74, 76, 90, 103, 116, 120, 121, 123, 125, 129, 142, 153, 158, 162, 191, 198, 205, 226. 232, 244, 246, 249, 262, 269, 272, 306, 314, 316, 322, 333, 335, 337, 338, 340, 351, 361, 372, 376, 379, 393, 395, 400, 405, 414, 431, 434, 437, 438, 441, 445, 448, 449, 452, 453, 467, 503, 506, 510, 513, 517, 526, 530, 535, 543, 547, 548, 563, 568, 573, 588, 611, 619, 628, 639, 642, 647, 651, 654, 655, 668 669, 680, 684, 685, 690, 694, 699, 705, 707, 722, 749, 750, 758, 761, 765, 766, 769, 770, 778, 780, 782, 784, 786, 788, 792, 801, 802, 806, 815, 842, 845, 850, 852, 853, 861, 868, 875, 878, 906, 911, 915, 926, 927, 928, 934, 939, 950. 952, 970, 975, 997, 998, 1007, 1031, 1041, 1045, 1053, 1055, 1058, 1086, 1089, 1091.

à fl. 500: Nr. 19, 30, 38, 60, 123, 152, 161, 184, 214, 273, 274, 283, 284, 353, 380, 383, 417, 455, 459, 463, 501.

à fl. 1000: Nr. 45, 50, 58, 110, 156, 163, 197, 203, 214, 227, 259, 276, 281, 318, 387, 392, 397, 436, 453, 497, 500, 502, 517, 549, 614, 630, 680, 699.

Cu începere dela *1 Aprilie 1887* aceste scrisorĭ fonciare se rescumpĕră la *cassa institutului în Sibiiu,* la *Filiala sa în Braşovŭ* şi la *„Banca comerc. ung. de Pesta“* în întréga valóre nominală împreună cu interesele curente; aceleşĭ sĕ rescumpĕră şi mai nainte orĭ când prin escomptare, séu se potŭ schimba cu alte scrisurĭ fonciare după cursulŭ ḑilei.

Cu *1 Aprilie 1887* încétă interesele lorŭ mai departe şi cuponii de interese scăḑĕtorĭ mai târḑiu, décă la presentarea scrisurilorŭ fonciare lipsescŭ, se subtragŭ din suma acestuia

Din scrisurile fonciare eşite la sorţĭ la tragerile de mai nainte nu s'au presentatŭ încă pentru rescumpĕrare următórele:

à fl 100: Nr. 128, 177, 270, 345, 346, 419, 657, 666, 672, 711, 719, 781 803, 812, 903, 904.

à fl 500: Nr. 129, 149, 231, 361.

DIVERSE.

Rĕsboie contra epurilorŭ de casă. — Ḑiarele din Australia spunŭ că coloniele englese, carĭ se află pe cóste, suntŭ ameninţate de o nenorocire îngrozitóre, contra căreia locuitorii au luptatŭ până acum în deşertŭ. Milióne de epurĭ de casă suntŭ rĕspêndiţĭ peste câmpii prin holde şi prin pădurĭ. Este o adevĕrată invasiune care pune în periculŭ esistenţa culturilorŭ de totŭ felulŭ şi a grădinilorŭ în părţile despre Sydney, Melbourne şi Victoria. Plantaţiunile suntŭ devastate, recoltele distruse de armate întregĭ de epurĭ de casă. Flagelulŭ este atâtŭ de îngrozitorŭ încâtŭ parlamentele australiane a trebuitŭ sĕ ia mĕsurĭ estra-ordinare. Ele au alocatŭ suma enormă de douĕ sute mii lire sterline pentru a face resbelŭ epurilorŭ de casă ca sĕ le estermine rassa. Dér pare, că acésta sumă nu este indestulitóre, şi póte, că este nevoiă a o îndoi şi întrei de şi chiar astfelŭ nu este nicĭ o siguranţă ca sĕ pótă avea resultate definitive. Regimente întregĭ, echipate şi armate ca în campaniă, ajutate de legiunĭ de cânĭ dresaţĭ pentru vênătóre, au fostŭ trămise în districtele cele mai bănuite, unde a începutŭ unŭ adevĕratŭ măcelŭ. Mai multŭ încă s'a făcutŭ apelŭ la toţĭ învĕţaţii carĭ au întrebuinţatŭ tóte mijlócele chimice pentru a distruge acéstă rassă a rozătórelorŭ. Câmpii întregĭ au fostŭ săturate de substanţe veninóse, de otrăvurile cele mai tarĭ. Dér ordele cu urechile lungĭ nu se inspăimântă de tóte aceste; cadavrele soldaţilorŭ lorŭ umplu pămêntulŭ, şi cu tóte acestea nimicŭ nu'i face a se da înapoi. Ei înainteză în colóne strînse şi mergŭ nepăsătorĭ la luptă, despreţuindŭ mórtea, care seceră în rîndurile lorŭ. Luptătorii căḑuţĭ pe câmpulŭ de onóre suntŭ înlocuiţĭ cu alţii totŭ atâtŭ de otărîţĭ de a învinge séu de a muri şi Australienii cu totulŭ desperaţĭ şi desgustaţĭ de a mai omorî, consultă cu durere orisontulŭ de unde neîncetatŭ aparŭ în bande. Cei mai fricoşĭ ḑicŭ, că au sĕ se înbarce pe tóte vasele disponibile, cu tótă averea lorŭ, şi sĕ se întórcă în Englitera. Décă desolarea este dér la culme, décă nenorociţii Australienĭ se găndescŭ chiar la o nenorocită călĕtoriă dincolo de marĭ furia lorŭ însĕ este fără marginĭ în contra imprudinţilorŭ carĭ au fostŭ causa acestui flagelŭ îngrozitorŭ. Aceştĭ imprudenţĭ suntŭ acei carĭ au întrodusŭ în ţéră pe cei dintêiu epurĭ de casă, căcĭ acumŭ câţiva anĭ în urmă specia epurilorŭ de casă era aci cu totulŭ necunoscută, fără îndoială şi amatorĭ de dobitóce şi vênătorĭ de plăcere. La începutŭ totulŭ mergea bine, dér écă că deodată se rĕspândiră pretutindenĭ şi deveniră ceĭ mai periculoşĭ inamicĭ ai locuitorilorŭ. Astăḑĭ groza Australienilorŭ pentru epurele de casă este atâtŭ de mare încâtŭ în oraşe şi sate nu se mai póte găsi nicĭ unulŭ din rassa acestui rozĕtorŭ. Décă acéstă invasiune nu se sfîrşesce, este vorba în Australia de a cere ajutorŭ vechiului continentŭ

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ **Dr. Aurel Mureşianu**

---

se preface în consonanta compusă maghiară *gy*, d. e. dinte=*gyintye;* degetŭ=*gyeget* etc.

Muntenii deşi nu petrecŭ în mijlocita apropiere de Ungurĭ, totuşĭ şi ei au felulŭ acesta de esprimare în vorbire. Acésta este a se esplica astfelŭ, că maioritatea dintre dênşii îşĭ esportéză negoţulŭ, care constă din ciubere, în Ungaria, unde îşĭ petrecŭ cea mai mare parte din viéţă, acésta fiind-că Ungurii le plătescŭ mai bine şi bucatele suntŭ relativŭ mai eftine; când se reîntorcŭ acasă se întêmplă nu rareori de aducŭ cu sine cuvinte ungurescĭ pe care le strecură în graiulŭ muntenilorŭ şi cu carĭ trece şi forma de esprimare, care apoi se întrebuinţéză şi la cuvintele genuine române.

O deosebită particularitate în graiulŭ muntenilorŭ oferă împrejurarea prin care consonanta *n*, între douĕ vocale, se preface în *r*, *după cum se întêmplă în dialectulŭ istrianŭ,* însĕ bine înţelesŭ, nu în tóte cuvintele. Că acum 40 de anĭ séu şi mai multŭ, *n* se va fi rostitŭ în tóte cuvintele ca *r*, e mai multŭ decâtŭ propabilŭ. La acésta ne îndémnă a crede mulţimea de cuvinte, carĭ şi astăḑĭ se rostescŭ cu *r* în locŭ de *n*, după cum se póte vedea din *Vocabularulŭ* de mai josŭ. Credinţa nóstră se afirmă şi mai tare, când vedemŭ că indiviḑii din aceeaşĭ comună nu esprimă toţĭ pe unulŭ şi acelaşĭ cuvêntŭ cu *r*, aşa d. e unii ḑicŭ: *diminéţă,* alţii ḑicŭ: *dimîréţă* şi alţii *gyibiréţă.* Cei dântêiu se numĕră la generaţia mai tênĕră, carĭ au trecutŭ prin scólă, cei din urmă la generaţia mai bĕtrână, care n'a pututŭ sĕ cerceteze scóla, de órece înainte de asta cu *20—30 de anĭ abia a fostŭ o singură scólă în munţĭ.* Din cele premerse suntemŭ necesitaţĭ a crede, că cu câtŭ progresămŭ, cu atâtŭ dispare mai multŭ acéstă particularitate din graiulŭ muntenilorŭ. Aşa se mai póte afirma, *că vorbirea acésta a trebuitŭ sĕ fiă comună tuturorŭ muntenilorŭ,* esceptionândŭ satele de lângă Abrudŭ. Acum însĕ abia se mai póte auḑi în vre-o patru comune, dér nicĭ în acelea după cum mai susŭ am observatŭ, de toţĭ indiviḑii, ci cu deosebire de cei carĭ îşĭ au locuinţele susŭ în munte, cărora împrejurările nu le concedŭ a veni în contactŭ mai deaprópe şi timpŭ mai îndelungatŭ cu poporulŭ mai deşteptŭ dela pólele muntelui. Ómenii din aceste părţĭ îşĭ petrecŭ viéţa mai multŭ în munte, aci pregătescŭ *şindrile, ciubere, scândurĭ,* pe carĭ le transportéză peste muntele Biharia în Ungaria, unde, fiindŭ graiulŭ românescŭ stricatŭ, nu potŭ vedea greşéla ce facŭ omiţêndŭ pe *n*. Dér nicĭ în aceste locurĭ nu multŭ are sĕ dureze vorbirea acésta, *de altcum frumósă,* căcĭ de şi influinţa scólei străbate mai târḑiu în asemenea locurĭ totuşĭ nu se póte presupune că n'ar străbate nicĭ când. Scóla este dér, care lucră din rĕsputerĭ a înlocui pe *n* la loculŭ sĕu şi a da pe *r* afară. Se înţelege că lucrarea acésta va merge mai cu greu, de órece ómenii din aceste locurĭ suntŭ în depărtărĭ de câte 3—4 chiar 5 óre de scólă, şi astfelŭ nu se potŭ constrânge ca sĕ-şĭ triméţă copii la scólă.

Comunele în carĭ se mai póte auḑi vorbirea acésta suntŭ: *Albacŭ-Arada, Lăpuşulŭ, Scărişóra* şi o mică parte din *Négra superióră.* In *Vidre, Ponorelŭ, Secătura, Négra de josŭ* abia icĭ colea mai poţĭ auḑi dela câte unŭ omŭ bĕtrânŭ câte unŭ cuvêntŭ în care *n* sĕ fiă înlocuitŭ prin *r;* ba ce e mai multŭ, ómenii din aceste comune îşĭ batŭ jocŭ de ceilalţĭ, carĭ au rĕmasŭ fidelĭ graiului lorŭ tradiţionalŭ.

De când datéză acéstă particularitate în vorbirea din munţĭ? de unde este luată séu împrumutată şi pe ce basă, suntŭ nisce întrebărĭ, carĭ negreşitŭ vorŭ da de lucru bărbaţilorŭ nostri de sciinţă.

„Vocabularulŭ de mai josŭ ce l'am compusŭ din 2 părţĭ, are menirea ca partea I. sĕ arate cuvintele în carĭ muntenii prefacŭ pe *n* în *r*, la finea căreia am adausŭ şi unele cuvinte în carĭ *n* rĕmâne nestrămutatŭ; p. II-a cuprinde unele abaterĭ limbistice precum şi unele cuvinte particulare întrebuinţate în graiulŭ poporului munteanŭ. Trebue sĕ mărturisescŭ, că lucrarea mea nu presintă ceva completŭ, vorŭ fi negreşitŭ încă multe cuvinte pe carĭ eu nu le voiu fi întrodusŭ în acestŭ *Vocabularŭ* şi mai cu sémă de acelea, ce aparţinŭ părţei a doua. O asemenea lucrare reclamă timpŭ îndelungatŭ pentru a-i cunósce tóte particularităţile şi idiotismele vorbirei. In partea primă póte voiu fi mai norocosŭ, căcĭ aci vorŭ fi fórte puţine cuvinte, décă vorŭ mai fi, pe carĭ sĕ nu le fi introdusŭ.

In fine am adausŭ şi nomenclatura curatŭ românéscă a satelorŭ, păraelorŭ, văilorŭ, munţilorŭ, minelorŭ mai însemnate din munţĭ, prin carĭ sĕ se pótă argumenta inimicilorŭ némului nostru, că pe pămêntulŭ acesta n'a pututŭ sĕ trăiéscă altcineva decâtŭ Românii.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 6 Octomvre st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	105 30	Bonurĭ croato-slavone	104 50
Rentă de hârtiă 5%	94.25	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.50
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	—.—	Imprumutulŭ cu premiu ung.	120 70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.35	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	124 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	— —	Renta de hârtiă austriacă	83.85
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	— —	Renta de arg. austr.	84 75
		Renta de aurŭ austr.	116 85
		Losurile din 1860	140 40
		Acțiunile băncei austro-ungare	861 —
		Act. băncei de creditŭ ung.	288.20
Bonurĭ rurale ungare	104.60	Act. băncei de creditŭ austr.	276.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.60	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.94
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104.50	Napoleon-d'orĭ	9.93
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.50	Mărcĭ 100 împ. germ.	61.52
Bonurĭ rurale transilvane	104.50	Londra 10 Livres sterlinge	125.50

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 21 Septemvre st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	94—	95—
Renta rom. amort. (5%)	96 1/2	97—
» convert. (6%)	87 1/2	88—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	34—	35 —
Credit fonc. rural (7%)	104—	104 1/2
» „ „ (5%)	87 1/4	87 1/2
» » urban (7%)	100 1/2	101—
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	82 1/2	83—
Banca națională a României 500 Lei	1025	1035
Ac. de asig. Dacia-Rom.	270	275
« » » Națională	215	220
Aurŭ contra bilete de bancă	15.40	15.60
Bancnote austriace contra aurŭ	2.02—	2.03

Publicațiune de licitațiune.

Publicarea de licitațiune apărută în fóia de față Nr. 153, 155 și 156 sub Nr. 1263 (szólgb.) referitóre la vêndarea lemnelorŭ din pădurea **„Dumbrava,“** pe hotarulŭ comunei **Săcelŭ** se înnoesce respect. se repetéză, de óre-ce licitațiunea ținută în astă privință în 30 Septemvre a. c. a percursŭ fără resultatŭ și sĕ defige a doua licitațiune pe ḑiua de 30 Octomvre a, c. la 10 óre a. m. cu acelŭ adausŭ că la acésta se vorŭ primi oferte și sub prețulŭ de strigare, primirea resultatului însĕ depinde dela hotărîrea representanței comunei Săcelŭ.

Sĕliște, 1 Octomvre 1886.

Pretorele supr. alŭ cercului.

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.